

Evangelická teologická fakulta

Posudek oponenta bakalářské práce

Název práce: MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA NA ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH:
TEORIE A PRAXE

Jméno studenta: Anna Trusínová

Jméno vedoucího: Ondřej Klípa

Jméno oponenta: Hana Synková

Text posudku:

Autorka ve své práci popisuje hlavní směry multikulturní výchovy a v praktické části sleduje konkrétní postoje dětí ve školách. Teoretická část práce je informovaná, autorka se s mnoha směry multikulturalismu vyrovnává se ctí a je schopna popsat jejich hlavní rysy. Tato část je spíše kompilací, ovšem z relevantní literatury, tematicky se občas trochu skáče. Autorka se věnuje se především kulturně-standardnímu přístupu založenému na představě (etnických) skupin (nejlépe menšin), jejich homogenních kultur a tradic a tomu, jak se liší oproti novějšímu přístupu transkulturnímu, založenému na individuálních odlišnostech každého člověka, mnohačetných identitách a řešení praktických životních situací.

Pokud autorka tvrdí, že kulturně standardní přístup považují odborníci za překonaný (s. 56), není jasné, proč si nedává lepší pozor na to, jak píše a přemýšlí o tématu ona sama. Pokud se totiž nedrží transkulturní literatury, nereflexivně přebírá kulturně standardní definice a pohledy (s. 10 multikulturalismus je „bezkonfliktní soužití různých menšin a jejich kultur“, neanalyzovaná díkce rámcového vzdělávacího programu). Výrazněji se to pak projevuje ve formulaci a interpretaci otázek dotazníku, který dávala ve třech základních školách – ptá se na to, jak děti mají nebo nemají rády nějakou skupinu, jakou mají zkušenost se skupinou, jako bychom měli vztahovat naši náklonnost nebo nevraživost na celou skupinu, nebo jako bychom zkušenost s jedním člověkem měli považovat za zkušenost „se skupinou“. Předpokládá se též, že pro lidi musí být automaticky důležité tradice. Tyto předpoklady pak vedou k unáhleným závěrům na základě dotazníku. Schopnost reflexe autorka přiznává jen těm respondentům, kteří odpověděli, koho mají rádi jako skupinu (z hlediska transkulturního přístupu stereotypní a manipulativní otázka) a dali příklad a ne těm, kteří řekli, že jsou neutrální (s. 48). Děti, které odpověděly, že pro ně jsou tradice důležité, jsou podle autorky schopny reflektovat svoji kulturní identitu (předpoklad, že kulturní identita je především tradice je zúženým pojetím kulturně standardního přístupu) – děti, které mají svoji kulturní identitu založenou na něčem jiném (třeba na globálním světoobčanství a každodennosti) pak mohou mít smůlu.

Na bakalářskou práci je výzkum poměrně rozsáhlý a poctivý - v tom smyslu, že se autorka snažila mít širší vzorek (celkem 88 dětí z více škol, děti potřebovaly souhlas rodičů), metodologicky se však nepracuje zcela poučeně - anonymizace je samozřejmě možná i u rozhovorů, rozhovory se dělají individuálně, takže odpadá tlak skupiny, kterého se autorka obává (pokud se však nemyslela focus group, tedy skupinový rozhovor). Pokud mě jedna škola požádá o anonymizaci a v úvodu dám výčet škol, které jsem oslovila, je skoro jasné, která škola to je (i proto, že je sídlištní), tudíž by bylo vhodné anonymizovat všechny školy nebo nezmiňovat výčet všech oslovených škol. Autorka zvolila školy z městské části Praha 9, protože hledala městskou část, kde žije „nižší střední třída a málo cizinců“ (s. 38). Podkladové údaje k tomuto výběru bohužel uvedeny nejsou, ale Praha 9 má vysoký počet cizinců, jeden z nejvyšších poměrů na počet obyvatel (podle posledního sčítání lidu více než 20% cizinců v populaci) a nejvíce pracovních migrantů.¹ Nepřekvapuje pak, že ve škole nalezneme 10% cizinců.

Některé interpretace dotazníkového šetření naznačují určitou kauzalitu, která nemusí platit – cíl škol „rozvíjet pozitivní postoje“ se školám dle autorky nedaří naplňovat (pokud 7 z 88 dotazníků je

---

¹ http://docs.opu.cz/pruzkum_socialni%20situace%20cizincu.pdf

[http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/950049F902/\\$File/pvkrzc010.pdf](http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/950049F902/$File/pvkrzc010.pdf) - Praha 3, 8, 10 apod. by byly lepší volbou.

postojově negativních). Aniž bych se zastavovala u toho, jak lze různě popsat poměr 7 ku 88, zajímá mě spíše, zda existuje kauzalita mezi výsledkem dotazníku a metodami školy (které autorka nezkoumala). Do tvorby postojů totiž intervenuje mimoškolní kontext. Určitý podíl lidí, kteří „nepochopili otázky“, nemusí vždy indikovat jejich neznalost tématu, ale může být podnětem zkoumání toho, zda se ptáme dobře a srozumitelně. I přes nedostatky výzkumu se autorka dostala ke dvěma důležitým doporučením – posílit schopnosti dětí reflektovat svoji zkušenost a zaměřit se na snížení stereotypizace Romů.

Text je přehledný, malá návaznost odstavců se objevuje jen občas, gramatické chyby výjimečně (s. 26 „v rozporu s cíly vzdělávání“), odkazy se citují, i když je evidentní, že autorka je i v necitovaných pasážích často inspirována knihou, kterou právě očitovala. Rozsah literatury je dostatečný, tituly jsou vhodné, krom jednoho titulu českojazyčné.

Práci doporučuji k obhajobě.

Zdůvodnění, závěr: Autorka prokázala schopnost najít relevantní literaturu, popsat základní teoretické koncepty a pokusila se o výzkum. Na bakalářskou práci v nesociálněvědním oboru to plně dostačuje. Práce se pohybuje mezi „lepší trojkou“ a „horší dvojkou“, dvojkou by si autorka měla ještě obhájit.

Otázky, podněty k diskusi při obhajobě:

- 1) proč jste po tak precizní četbě literatury nepřevzala postřehy z této literatury do své praktické části a připravila částečně stereotypní dotazník?
- 2) promyslete ještě, co lze říci o kvalitě výuky školy na základě výsledků Vašeho dotazníku. Nebo jinak – o čem všem mohou svědčit výsledky dotazníku?

Práci navrhuji hodnotit stupněm: B – velmi dobře

V Praze, dne 15. 6. 2012

podpis oponenta